

د مهرگ

د وایزې علاج

Ketabton.com

دكتور محمد سعيد « سعيد افغانى »

(کال: 1354 هجرى شمسی)

تدوين او اهتمام : امين الدين سعيدى «سعيد افغانى»

۱۳۹۶

بسم الله الرحمن الرحيم

د مرگ د ویري علاج

دا باید په یاد ولرو چې مرگ د انسان د پاره د ذات فنا نه راولي او دا ځکه چې انسان د نفس ناطقه ځني عبارت دی او نفس ناطقه په مرگ سره دومره کیږي چې د بدن ځني ارتباط قطع کیږي لکن دی چې خپله په نزد د قادر مقتدر وصل پیدا کوي او علی الخصوص ارواح د هغه اشخاصو چې د حیات محصول ئي د بشر د اصلاحاتو او خدمت د پاره دفتر وي. دا رنگ خلک که څه هم په ظاهر کې د دنیا د غم کدي ځني سترگي پټوي لکن په واقع کې همیش د پاره ژوندی دی. همدا وجه ده چې سالک فرمائي:

**هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به عشق
ثبت است بر جریده عالم دوام ما (1)**

يو پوه پښتون ادیب وائي:

**زمانې سره ئي ليار د محوي نشته
د ايتار په گټو بڼکل دی نوی نوم ځما**

دمثال په ډول که د کوم سړي ځني لاس او يا نور اعضاء پرې کړي شي خلک دا نه وائي چې معدوم شو نو معلومه شوه چې د بدن په محوه والی کې د انسان حقيقي محوه والی نه راځي نو که د انسان د روح رابطه د بدن ځني قطع کیږي او بدن په خاوره کې ښخ شي داسې نه ده چې انسان او نفس ناطقه محوه شو همدا وجه ده چې د حضرت بلال د مرگ په وخت کې د ده محترمي ښځې ډیره ها او هو کوله. حضرت بلال ورته په ځواب کې په دا مضمون وويلي.

**واويلا چه ميزنی در پس مرگم از حزن
واطر باهمی بگوي دوست بدوست میرسد**

لوستونکي دې دا په یاد ولري چې د مرگ ویره به غالب د دې لاندې وجوهو له امله وي:
1- داچې سړي ته د مرگ حقيقت معلوم نه وي او د دې له کبله چې مرگ ورته فنا د ذات ښکاري نو ځکه به خفه او په ویره کې وي.
2 - ددې له امله به سړی د مرگ ځني ویريږي چې په مرگ به درد او تکلیف ورته ښکاري.

3- دا چې سړي ته داعقیده پیدا شي چې په مرگ کې د سړي د پاره د هستي نقصان دی او ټولی کمالات د سړی محوه کیږي نو ځکه په زړه باندې ئي ویره راشي.

4 - د دې له امله چې وروسته د مرگ ځني به سخت احوال او تکالیف پيښ شي نو ځکه د مرگ ځني په ویره کې وليږي چې څه به کوم او څنکه به شي؟ اونه چې په عذاب مبتلا شم.

5- دا چې سړی په خپلو اولادو، دوستانو او خوږو ملکرو باندې خفه وي وروسته د ده د مرگ به هغوی څه کوي؟ اولاد به ئي چاته پاتي شي او د ژوند حالت به څنګه وګرځي؟ په دا پنځو اړوحوالاتو کې چې سړی د ننه دننه فکر کوي او د خداوند تعالی قدرت او انتظام د عالم چې ځير او د دنیا په وقایعو کښې چې عمیق کیږي هلته سړی خپله په خپله

د داسې عقدو حل کولی شي او داسې شيان چې د خفگان موجب نه گڼي او نه داسې عادي شيان د همت او ثبات په خاوندانو کوم تاثیر اچولی شي چې ځان په خپل لاس د ویرې طوفاني بحرته واچوي او د ویرې درنده ته ځان وسپاري. بیا هم لوستونکي دې د هر مادې په متعلق خاص خاص د دی لاندې مجربي نسخې ځني ځان ته دوا جوړه کړي.

1 - دا چه خلک مرگ ځان د پاره فناء گڼي مرگ په څه فناء دی؟
آیا دا فناء په دې دی چه نفس او د بدن روابط سره قطع کيږي. که دا وي د اخونو باید د ویرې موجب نه شي ځکه چه مرگ فناء د نفس او د ځان نه دی. ځکه بدن د غوښو او پلو او رگو او شرانینو او هډوکو او دځیني نورو اجزاو ځني جوړ دي او دا اجزاء کله چه د بدن او د روح رابطه قایم وي هلته هم کله په زیادت او کله په نقصان کښي وي. هو په ژوندانه او حیات کښي د بدن اجزاء په هر آن او ثانیه کښي ځان ځان ته اوضاع قبلوي طفل وي مراهق شي مراهق وي د ځوانی نیشه ورته ورشي. ځوان وي د کهولت او شیخوخت په ادوارو راشي. هو انسان پیداء لپاره د تغیر او تبدیلی دې یوازنی شی چه دایم او باقی دی هغه علم او فضل او کمال دی او دښه عمل جزا.

2 - دا چه سړی ویريږي چه په مرگ کښي به تکلیف وي علاج ئې دادی چه تکلیف او زحمت دا ټول د بدن او د روح د ارتباط له امله دی او د بدن په ارتباط کښي په سړي باندي رنگا رنگ دردونه راځي کله سردرد کوي او کله پښي کله غاښ په درد وي او کله سترگه **وعلى هذا القياس** یعنی دا ټول زحمت او ربر د بدن په اثر دی. کله چه د روح او بدن په مابین کښي ارتباط خلاص شي هلته نو د دنیا ټول زحمتونه او تکلیفونه خاتمه پیدا کوي او یو بله د حیات او ممات سلسله جوړيږي. په دا حقیقي حیات او ممات کښي باید د دې ځني انکار ونه شي چه د دې دنیوي حیات عملي تاثیرات او اغیزه لري او د دنیا بڼه او بدکار او عمل رنگ کار ورکوی.

3 - که سړی په داخیال کښي وي چه مرگ نقصان دی او ټول کمالات محوه کيږي نو دا دې د دوا د پاره په یاد لري چه مرگ متمم د کمالاتو دی. نه ما می د کمالاتو وروسته د مرگ ځني سړي ته د کمال ثواب ورکول کيږي او د ابدي حیات د پاره موجب او علت کرځي.

«الدنيا مزرعة الآخرة» دنیا ځای د کښت د اخرت دی. نو که سړی کښت وکړي دا کښت او فصل ئې په پوخ والی راشي دا وخت به آیا سړی خفه کيږي نه باید سړی خوښ وي چه اوس به د زحمت نتیجه او ثمره اخلم باید سړی کوم چه په صداقت او ایمان وجدان ئې د ژوند دقیقې او ثانیه طی کړي وي. د مرگ ځانکندن په وخت کښي ډیر خوښ او د الله پاک د حقو وعدو امید ولري.

4 - دا چه په دې باندي سړی ویريږي چه اولاد او متعلقین به یې وروسته د ده د مرگ ځيني په زحمت او تکلیف شي. زما په عقیده چه داسې خلک په خپل عقل او معلوماتو کښي نقصان لري.

یو عاقل او باعمله سړی باید دپته فکر وکړي چه آیا انسان په اصل کښي څه وو او بیا څنگه شو؟ د انسان د پیدایش ځيني نیولي د رشد تر مرتبې پوري چه کوم تغییرات او تبدلات سړي او تودې پیښيږي دا ټول حالات سړي ته دا ښئي چه انسان د فکر او تعقل ځيني بیرون یو داسې مقتدر حکیم، خلاق الکل مربی او تربیه کوونکی ذات شته دی چه هغه په خپله د

موجوداتو د هرې زرې انتظام کوي او واقعاً مربې او تربيه کونکې دی نو د سړي د اولادې او متعلقونو سبب الاسباب پاک الله دی. هو ډير کرته ځنې خلک په حیات کښې د خپلو اولادونو او متعلقونو تربيه نه شي کولی او سره د دې چه عالم او فاضل هم وي او ډيرې مندې او رامندې او هلی او ځلې هم کوي. بيا هم هيڅ په لاس نه ورځي او دخپل اولاد او متعلقينو تربيه ترې خرابوي. ډير کرته يو سړي سره د ډير مال او ثروت ځنې ټول متعلقين ئې بي علمه او کماله پاتې شي او کله بيا په زيرو زيرو سترکو ورته گوري چه زوی او ورور او خپل او خپلوان ئې د مرگ په حالت کښې د حیات سره وداع کوي. که په مال او په ثروت باندې د اولاد د پاره چا حیات او يا په عقل او فکر باندې د اولادوځنې چا د مرگ دفعه کولی شوه نو دا چه سړی په اولاد باندې ويريري نو دا رنگه خلک دې اول په مال او عقل باندې که نر وي د خپل ځانه ځنې د مرگ دفع وکړي. نو معلومه شوه چه سړی بايد د مرگ ځنې ونه ويريري.

5 - او که سړی د مرگ ځنې د خپلو بدو اعمالو په اثر ويريري نو توبه دې و کارې او کوشش دې کوي چه بڼه عمل وکړي.

هو دا ويره بڼه ويره ده لکن هلته چه د دې ويرې دا تاثير نه شي لکه چه د پښتو مثل دی « توبه د بدو او که پيښ شو حمله په بدو». که دا ويره په آخر د حیات کښې پيښيري بيا هم تر غرغره پورې صرف په حق د حقوق الله کښې قبوله دی او سړی بايد دا په یاد ولري چه په حالت د صحت کښې بايد د خدای پاک ځنې ويره له امیده ډيره وي. دا ځکه چه سړی کوشش وکړي چه بڼه عمل وکړي او په حالت د مرض کښې به امید بايد د ويرې او ترس ځنې ډيره وي ځکه چه په مرض کښې خود سړی ځنې له امله د عدم قوت او طاقت د طاعت او عبادت او عمل سلسله قطع کيږي.

6 - که سړی د دې له امله ويريري چه مال، اسباب او د دنيا معيشت به ترينه پاتې شي دا قسم ويره بايد ونکړي ځکه هيڅ شی دايم او باقي بي ذات د واجب الوجود ځنې نه شته. د انسان دا وظيفه ده چه سعیه او کوشش به کوي چه څه په حلاله او جايز صورت سره پيدا کړي او غرض به يې داوي چه د بشر او د عالم د اصلاح او انتظام په لياره کښې به يې خرڅوم او پس د دې وروسته محترم لوستونکي دې په یاد لري چه طبعي اجل ضرور رسيږي او هيڅ مخلص ترې نشته.

يو وخت داسې راغلي او راځي به چه بنايسته بنايسته قدونه او بادامي سترکي او د گل رنگ دا ټول محوه او نا بود کيږي او که په دنيا کښې مرگ نوی شايد د دنيا به په انسانانو باندې قدم په قدم هم نوی رسيدلی اخر هر مرکب منحل کيږي او د مرکب عناصر به يو ځل بيا انفرادي شکل ځان ته قبلوی.

کين سيل متفق بکند روز اين درخت وين باد مختلف بکشد روزی اين چراغ (سعدی)

نوټ:

مختلف باد او منقف سيل عبارت د څلور عناصرو ځيني دی چي کله په اتفاق وي او کله په اختلاف. د تل ژوندون کول امید له يو طرفه خیال او محال دی او له بلې خوا به پوه خلکو ته معلومه وي چه عمر هغه بڼه عمر دی چه وجود صحیح او سالم وي سړی

وکولی شي چه په صحت د وجود سره او فکر په کار واچوي او په دی اثر خان او خلکو ته مفید ثابت شي.

کله چه وجود مخ په انحطاطه روانیږی دا وخت د دنیا ټول لذائذ او خوندونه هم د تنزل خواته قدم اخلي. تر داسي حده پوري د بدن په تنزل سره د ژوندانه خوند خرابیږی چه اخر عقل او منطق هم دلاس خني لارشي ظاهري او باطني حواس د انحطاط لار طی کو او ملاکرو په غاښ وتلی سترگی بي نوره غوړونه، کانه، وینبته، سپین مخ گنجي بالاخره بدن په ریر دیدو پیل وکړي او پیر داسي خلک لیدل شوي چه په اخر د عمر کښي یو موتی غوښه ناسته او ولاړه یي په تکلیف وي زوی او ورور او خپلوان ورسره په تنگ په خای د دي چه ورته دوعا وکړي چه ژوندی دي وي.

وایي خدای پاک دي اوس په خیر سره فیصله کړي. دا وخت په خپله سړی هم د حیات په دقیقو کښي هر دم تکلیف او زحمت حس کوي.

ښه نو داسي حیات چه په نورو تکلیف شي او د خان د زحمت موجب وکړي. څوک به یي څه کړی نو ښه دا ده چه سړی به د حیات په مد او جزر کښي یوازي په یوازي همدا امید او ارزو ولري چه د خان او د خلکو د پاره خدمت وکړي.

هو ترڅو ژوندی وي. د حیات مقصود به یي همدا وي او په حیات کي به همدا غواړي چه پاک خدای د شرف ژوند او مرگ می په نصیب کړي کوم چه په ژوند او مرگ کښي ایمان او وجدان ته خجالت نه لرم او د ستا د رضی موجب شي او د ارذل العمر خني چه د ستا گران رسول ترینه نجات غوښتي ماته هم نجات راگړي.

هو سړی باید په مقتضا د « **موتوا قبل ان تموتوا** » باندې عمل وکړي یعنی باید همیشه سړی په خودا مرگ خني داسي کاروته اقدام وکړي چه هغه ورته وروسته د مرگ خني په کار راشي.

افلاطون ویلي: « **مت بلا راده تحي بالطبیعه** » مرشه په ارادې یعنی د مرگ د پاره د ژوندانه په ادوارو کښي کار او خدمت وکړه تر څو په طبعي مرگ سره همیشه د پاره ژوندی پاتي شي او افتخاری حیات دی په نصیب شي.

دا وه د مرگ د خفگان د علاج د پاره هغه مجر به نسخه چه د دی مرض مصابان به عمل پري وکړل سل په سلو به جوړشي او امید دی چه عالی همت خلکو د پاره د یو تذکر په ډول یادونه وي او خپل په خپله دا رنگه ویره چه بي د نقصان خني کومه فائده نه لري د زړه خني و باسي، وسواس او واهمی ته کوم اهمیت ورنه کړي. په پوره میراني تر څو چه ژوندی وي کار او عمل په پوره جدیت او فعالیت مخ په وړاندی بوزي او د جامعی او ټولني هغه افراد ته چه د مرگ ویری د دوی هر څه اختناق کړي وي، قوت قلب او هادی شي، څو دا ډول افراد د ښو خدمتونو مصدر شي.

یادونه :

(1)

هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به عشق .... ثبت است بر جریده عالم دوام ما مستی به چشم شاهد دلبد ما خوش است .... زان رو سپرده اند به مستی زمام ما

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**